N:o 50.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1903, kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 3 i tulltaxeunderrättelserna.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 4 innevarande april har i en till bevillningsutskottet hänvisad proposition, n:o 91, Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att besluta sådan ändring i § 9 mom. 3 i de vid tulltaxan den 24 oktober 1898 fogade underrättelser om hvad vid taxans tillämpning bör iakttagas, att sagda moment erhåller följande lydelse:

»Förutom den tullrestitution, hvarom här ofvan förmäles, medgifves ock

A) åt idkare af kvarnrörelse vid utförsel sjöledes från tullplats af följande vid kvarnen framställda produkter, nämligen finsiktadt mjöl af hvete, råg eller korn samt gryn af hvete eller korn, restitution af den tull, som af honom blifvit erlagd för en motsvarande kvantitet från utlandet införd omalen spannmål af samma slag, hvarvid iakttages att 100 kilogram hvete anses lämna 75 kilogram mjöl, 100 kilogram råg eller korn $66^2/_3$ kilogram mjöl och 100 kilogram hvete eller korn $66^2/_3$ kilogram gryn, samt i öfrigt under villkor:

a) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
b) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
c) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
d) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
e) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
f) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
g) — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

B) åt innehafvare af riskvarn vid utförsel sjöledes från stapelstad af vid kvarnen framställda risgryn restitution af den tull, som blifvit erlagd för till varans framställning användt, af kvarninnehafvaren direkt från utlandet infördt eller från nederlag uttaget oskaladt ris, hvarvid förhållandet mellan den införda råvaran och den förädlade produkten beräknas sålunda, att 100 kilogram oskaladt ris anses lämna 70 kilogram gryn; skolande såsom villkor i öfrigt för restitutionens erhållande gälla:

a) att afsikten att af det förtullade riset förmala gryn för export anmäles i sammanhang med råvarans angifning till förtullning;

b) att utförseln sker vid samma tullkammare, där förtullningen ägt rum, såvida icke generaltullstyrelsen i särskildt fall annorlunda medgifvit;

c) att minst 2,000 kilogram gryn på en gång utföras; skolande exportinlagan vara åtföljd af tillverkarens under edlig förpliktelse afgifna och af två vittnen till riktigheten bestyrkta försäkran därom, att den till utförsel angifna varan är exportörens egen förmalningsprodukt, samt uppgift om tiden, då varan blifvit förtullad, och lägenheten, med hvilken införseln skett;

d) att det oskalade ris, som till varans framställning blifvit användt, skall vara inom de näst före utförseln förflutna tolf månaderna förtulladt;

e) att vederbörande tullkammare skall, efter exportvarans undersökning och nettoviktens utrönande samt säckarnes tullplombering och bevakning under transporten till och inlastningen i fartyget, härom meddela attest, hvilken såsom verifikation jämte angifningsinlaga och öfriga intyg bifogas tullkammarens utgående tulljournal;

f) att utförseln i öfrigt verificeras på sätt i denna paragraf finnes stadgadt beträffande öfriga varor, för hvilka tullrestitution är medgifven;

g) att det åligger vederbörande tullkammare att föra ett afräkningsdiarium för förtullningarna och exporterna, till hvilket formulär af generaltullstyrelsen fastställes; samt

h) att för utbekommande af här ifrågavarande restitution vederbörande äga att i till generaltullstyrelsen ställd, genom vederbörande tullkammare dit insänd ansökning därom göra hemställan; börande dylik ansökning vara åtföljd af utdrag ur tullkammarens afräkningsdiarium och kvitterade tullräkningar å de tullafgifter, som belöpa för i afräkningsdiariet upptagna kvantiteter oskaladt ris.»

Enligt här ofvan åberopade utdrag af statsrådsprotokollet har vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet anfört följande:

»Vid riksdagen år 1900 väcktes af enskild motionär förslag därom, att åt idkare af kvarnrörelse skulle vid utförsel af risgryn medgifvas restitution af den tull, som af honom blifvit erlagd för en motsvarande kvantitet från utlandet infördt oskaladt ris, eller s. k. paddy, under iakttagande, att 100 kilogram af sistnämnda vara skulle anses lämna 60 kilogram gryn.

Med anledning af berörda motion, som afstyrktes af bevillningsutskottet, biföll Andra Kammaren ett af reservanter i utskottet väckt förslag, att utbytet skulle beräknas till 65 procent, hvaremot Första Kammaren biträdde utskottets förslag, hvilket jämväl vid gemensamma voteringen bifölls med 188 röster mot 176.

I samma ämne väcktes vid 1901 års riksdag förslag af enskild motionär, därvid utbytet föreslogs till 65 procent. Med anledning af framställning från ägare af i Sverige varande riskvarnar aflät Eders Kungl. Maj:t till sistnämnda års Riksdag nådig proposition, däri Eders Kungl. Maj:t föreslog, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i § 9 mom. 3 i de vid tulltaxan den 24 oktober 1898 fogade underrättelser om hvad vid taxans tillämpning bör iakttagas att sagda moment, i hvad det rörde ifrågavarande ämne, skulle erhålla följande lydelse:

»Förutom den tullrestitution, hvarom härofvan förmäles, medgifves ock:

B) åt innehafvare af riskvarn vid utförsel sjöledes från stapelstad af vid kvarnen framställda risgryn restitution af den tull, som blifvit erlagd för en motsvarande kvantitet af kvarninnehafvaren under det halfva kalenderår, då utförseln äger rum, direkt från utlandet infördt eller från nederlag uttaget oskaladt ris, hvarvid förhållandet mellan den införda råvaran och den förädlade produkten beräknas sålunda, att af råvaran 30 procent anses lämna ett utbyte af 60 kilogram gryn på 100 kilogram ris samt återstående 70 procent ett utbyte af 88 kilogram gryn på 100 kilogram ris, i följd hvaraf tullrestitutionen skall utgå efter sistnämnda beräkningsgrund, i den mån exportvaran till myckenheten öfverstiger 18 procent af inom det halfva kalenderåret införtulladt ris; skolande såsom villkor i öfrigt för restutionens erhållande gälla:

a) att afsikten att af det förtullade riset förmala gryn för export i sammanhang med råvarans angifning till förtullning anmäles;

b) att utförseln sker vid samma tullkammare, där införseln ägt rum, såvida icke generaltullstyrelsen i särskildt fall annorlunda medgifvit;

c) att minst 2,000 kilogram gryn på en gång utföras; skolande exportinlagan vara åtföljd af tillverkarens under edlig förpliktelse afgifna och af två vittnen till riktigheten bestyrkta försäkran därom, att den till utförsel angifna varan är exportörens egen förmalningsprodukt;

d) att vederbörande tullkammare skall, efter exportvarans undersökning och nettoviktens utrönande samt säckarnes tullplombering och bevakning under transporten till och inlastningen i fartyget, härom meddela attest, hvilken såsom verifikation jämte angifningsinlaga och öfriga intyg bifogas tullkammarens utgående tulljournal;

e) att utförseln i öfrigt verificeras på sätt i denna paragraf finnes stadgadt beträffande öfriga varor, för hvilka tullrestitution är medgifven;

f) att det åligger vederbörande tullkammare att föra ett afräkningsdiarium för förtulningarne och exporterna, hvilket efter hvarje halft kalenderårs utgång afslutas utan öfverföringar från ett halfår till ett annat, och till hvilket formulär af generaltullstyrelsen fastställes; samt

g) att för utbekommande af här ifrågavarande restitution vederbörande äga att efter hvarje halft kalenderårs utgång i till generaltullstyrelsen ställd, genom vederbörande tullkammare dit insänd ansökning därom göra hemställan; börande dylik ansökning vara åtföljd af utdrag ur tullkammarens afräkningsdiarium och kvitterade tullräkningar å de tullafgifter, som belöpa för i afräkningsdiariet upptagna kvantiteter oskaladt ris.»

Såväl den kungl. propositionen som ock motionen blefvo emellertid af Riksdagen afslagna.

I en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift af den 20 januari innevarande år hafva ägarne af de två riskvarnar, som för närvarande finnas uti landet, aktiebolaget Göteborgs ris- och valskvarn samt Kalmar ångkvarnsaktiebolag, i underdånighet anhållit, att till innevarande års Riksdag nådig proposition måtte aflåtas därom, att vid utförsel af risgryn tullrestitution måtte medgifvas enligt en förut fastställd utbytesprocent af högst 70.

I berörda skrift har i hufvudsak framhållits följande.

Af den öfverläggning, som år 1901 i Riksdagen förekom med anledning af den då föreliggande frågan om beviljande af restitution af erlagd tull vid utförsel sjöledes af risgryn, syntes framgå, att Riksdagen väl beaktade den betydelse, riskvarnsindustrien kunde få för vårt land dels direkt och dels indirekt.

Denna industri skulle, om den kunde drifvas i större omfattning, befrämja utvecklingen af den utlänska handeln med vårt land. Det ökade tonnage, som därigenom skulle tillföras våra hamnar, skulle icke

endast direkt bereda stat och kommuner stora inkomster utan äfven indirekt vara till gagn genom att befordra afsättning af inhemska alster å den utländska marknaden, hvarvid gifvetvis följde ett befrämjande af den svenska sjöfarten. Vidare vore hvarje import af en last råris förknippad med betydande utgifter, som i nationalekonomiskt afseende spelade en viss roll, i det, förutom de med tull- och hamnförhållandena förknippade betydande extra omkostnader, stora summor komme den stab af arbetare till godo, som verkställde lossning och inläggning af riset samt deltoge i tillverkningen och därmed förenade betydande arbeten.

Därjämte erinrades om nyttan af det vid fabrikationen uppkommande affallet, det s. k. risfodermjölet, såsom utgörande ett billigt foderämne af den mest närande och kraftiga beskaffenhet. Genom förekomsten af risfodermjölet komme importen af andra främmande foderämnen att i motsvarande proportion minskas.

Anledningen till att frågan vid sistnämnda Riksdag föll hade icke heller berott på bristande insikt om vikten af frågans lösning utan syntes böra sökas i svårigheten att finna en för alla fall fixerad utbytesprocent, hvarefter restitutionen kunde beräknas, och hvilken å ena sidan icke finge sättas så låg, att den obehörigen på statens bekostnad gynnade kvarnindustrien, men å den andra sidan ej heller finge bestämmas så hög, att all exportrörelse omöjliggjordes.

Inom Riksdagen hade någon meningsskiljaktighet icke synts råda därom, att den anordning, enligt hvilken utbytesprocenten fastställdes genom profmalning eller annan slags undersökning af hvarje inkommen last råris, vore för riskvarnarne synnerligen betungande och opraktisk, enär det omöjliggjorde för dem att kunna med någon som hälst beräkning ordna sin exportförsäljning eller begagna sig af världsmarknadens prisfluktuationer, i det att leveransaftal med hänsyn till dessa fluktuationer ofta måste afslutas, innan lasten hitkommit.

Erfarenheten under den tid, som förflutit, sedan frågan sålunda förevarit vid Riksdagen, hade enligt sökandenas förmenande än ytterligare bekräftat nödvändigheten, att denna fråga ordnades på ett tillfredsställande sätt, därest icke industrien helt skulle upphöra. Någon möjlighet för kvarnarne att kunna förränta det i dem nedlagda eller för dem använda kapitalet funnes nämligen ej, därest kvarnarne skulle för afsättning af sina produkter vara hänvisade endast till den svenska marknaden.

Konsumtionen af risgryn inom Sverige vore så begränsad, att kvarnarne kunde hållas i gång endast en mindre del af året, och på

den svenska marknaden funnes afsättning så godt som uteslutande för hela risgryn samt för hela risgryn blandade i viss proportion med de större brutna grynen, s. k. större bruck. För de vid förädlingen erhållna mindre brutna grynen, s. k. småbruck, funnes däremot så godt som ingen annan användning än att dels, då tillfälle därtill yppades, till bästa möjliga men alltid förlustbringande priser exportera dem, dels blanda dem tillsammans med det dyrare ljusa och hvita risfodermjölet, och dels afyttra dem som foderämne till priser ungefär lika med de för nämnda risfodermjöl gällande.

Visserligen funnes i Sverige två risstärkelsefabriker, men af dem kunde den ena icke använda dessa småbruck till annat än priser ungefär likställda med de för ljust och hvitt risfodermjöl gällande, eller 11 à 12 öre pr kg. Den andra fabriken torde däremot till ett för riskvarnarne antagligt pris kunna använda dessa småbruck, men den kvantitet, som därigenom kunde vinna afsättning, utgjorde blott en obetydlig del af den vid de svenska kvarnarne vid tillverkningen framkommande myckenheten.

Det under öfverläggningen i Riksdagen nämnda pris af 18,5 öre för kilogram småbruck vore det för Sverige *noterade* priset och kunde uppnås i undantagsfall och endast för en eller annan säck. För den del, för hvilken export varit möjlig, hade under år 1902 kalkylerats ett pris af högst 14,5 öre för kilogram.

Utom att de svenska riskvarnarnes ställning med afseende på möjligheten att konkurrera å den utländska marknaden med de i jämförelse med dem så gynnade stora utländska kvarnarne vore allt annat än fördelaktig, vore att märka, att, ehuru de svenska kvarnarnes tillverkningsförmåga vore större än som erfordrades för att tillfredsställa den inhemska marknaden, icke ens denna marknad under nu rådande förhållanden vore, trots det tullskydd kvarnarne åtnjöte, fri från konkurrens med de utländska kvarnarne. Då de finare rissorterna icke fördes af de svenska kvarnarne, afsåge detta just de billigare slag af ris, som vid de svenska kvarnarne förädlades.

Sålunda vore de utländska kvarnarne på grund af sin stora omsättning i stånd att nedbringa omkostnaderna till ett minimum och dessutom till följd af sitt stora behof af råvara begagna sig af hvarje gynnsamt prisläge, förutom att omkostnaderna såväl med hänsyn till frakt för som tullbehandling af råvaran i jämförelse med förhållandena i Sverige vore betydligt mindre; så t. ex. måste de svenska kvarnarne alltid betala högre frakt än kvarnarne i Hamburg och Bremen, eller vanligtvis 1 shilling 3 pence per ton mera, hvilket motsvarade för en

last om 4,000 tons omkring 4,000 kronor och därtill vidkännas högst betydliga omkostnader i tullbehandlingsafseende vid varans import, dess uppläggande å och uttagande från nederlag samt vid export, från hvilka en importör i de utländska hamnarne till det väsentligaste vore befriad.

Exempelvis vore för de två första lasterna råris, som importerades till Göteborg, omkostnaderna vid import och export i och för tullbehandlingen, såsom nederlagsafgift, ersättning till kammarskrifvare, vägare, tullbevakning, besiktning och af tulltjänstemän utöfvad kontroll, tillhopa 8,176 kronor 6 öre, eller omkring 4,000 kronor för hvarje last.

Ifrågavarande omkostnader hade vid senare till Göteborg importerade laster visat sig uppgå till omkring samma belopp. I denna kostnadssumma af omkring 4,000 kronor inginge icke, i motsats till hvad inom Riksdagen under öfverläggningen framhållits, kostnaderna för varans lossning. Dessa kostnader, bestående i hyra för pråmar, ersättning för deras boxering och lön till det med lossning och varans inläggning i magasin sysselsatta extra arbetsfolket m. m. uppginge i och för sig till, förutom hamnafgift, omkring 8,000 kronor för hvarje last om 4,000 à 4,500 tons och utgjorde för den först importerade lasten, till följd af särskilda då föreliggande omständigheter, öfver 13,000 kronor.

De af sökandena sålunda berörda omständigheter borde därför vinna särskildt beaktande, då jämförelse med hänsyn till tullrestitution anställdes mellan Sverige och de främmande länder, Danmark och Tyskland, med hvilka detsamma hade att konkurrera.

Hvad Danmark beträffade, vore läget nu förändradt, i det att riskvarnen därstädes numera nedlagt sin rörelse.

Med afseende å Tyskland hade redan vidrörts vissa omständigheter, som visade, under hvilka ogynnsamma förhållanden de svenska kvarnarne arbetade i jämförelse med de tyska. Därtill komme, att de senare, genom att hafva existerat sedan långa tider tillbaka, dominerade marknaden och genom sin kolossala afverkning hela året om kunde nedbringa driftkostnaderna betydligt. Vidare funnes för de tyska kvarnarne inom landet full afsättning för småbrucken dels till industriellt ändamål och dels till föda åt den fattigare befolkningen.

Sedan Tyskland beslutit höja tullsatsen för risgryn till 6 mark för 100 kilogram, omöjliggjordes för framtiden export af risgryn från Sverige till nämnda land. Härigenom försvårades äfven exporten af risgryn öfver hufvud taget, enär till följd af bristande kommunikationer någon direkt export till annat europeiskt land icke kunde ske, utan att omlastning ägde rum i annan hamn. Förhållandena medgåfve

nämligen icke någon nämnvärd export till England, Holland eller Belgien, med hvilka länder Sverige hade direkta ångbåtsförbindelser. Norge och Danmark stode visserligen öppna, men, förutom att Norge självt hade riskvarn, vore förbrukningen i dessa länder obetydlig. Dessutom vore konkurrensen med utlandet där densamma som öfverallt annorstädes.

Äfven erinrades därom, att tullagstiftningen i Sverige icke medgåfve anstånd med tullens erläggande, intill dess varan funne afsättning.

Då af den nu lämnade redogörelsen framginge, att risindustrien i Sverige arbetade under särdeles ogynnsamma förhållanden — den i Karlskrona befintliga riskvarnen hade i följd häraf nedlagt sin rörelse — framställde sig den frågan, huruvida det öfver hufvud taget läte tänka sig, att de svenska riskvarnarne kunde drifva någon exportrörelse i konkurrens med de utländska.

I det afseendet erinrades till en början, att en exportrörelse vore en nödvändig förutsättning för tillvaron af en risindustri i Sverige dels på grund af svårigheten att finna afsättning för den vid fabrikationen uppkommande mängden småbruck och dels till följd däraf, att riset ofta framkomme i skadadt tillstånd, så att kornen mer eller mindre gulnat och sålunda vore oanvändbara i och för afsättning inom Sverige, hvars marknad kräfde hvit, oskadad vara.

Möjligheten af en exportrörelse syntes ej heller vara utesluten, ehuru densamma för de svenska riskvarnarne icke kunde medföra någon vinst i annan mån, än att den beredde kvarnarne tillfälle att genom fördelning å en större omsättning af de betydande kostnaderna nedbringa desamma, så att afsättningen inom landet komme att lämna ett bättre resultat, än om denna afsättning ensam skulle bära alla berörda omkostnader.

Ett villkor för åstadkommande af en ordnad exportrörelse vore emellertid, att den olägenhet, som för närvarande vore rådande därutinnan, att utbytesprocenten vid tullrestitution icke kunde på förhand beräknas, undanröjdes.

Under öfverläggningen i Riksdagen år 1901 om denna fråga framhöllos åtskilliga betänkligheter emot fastställandet af en bestämd utbytesprocent. Därvid erinrades särskildt, att vid förmalning af råris utbytet af risgryn växlade betydligt. Denna omständighet vore emellertid för en hvar med någon kännedom om ifrågavarande industri mycket lätt förklarlig. Den berodde nämligen på rårisets mycket olika be-

skaffenhet, i det att detsamma, för att säljbar vara skulle erhållas, måste slipas mer eller mindre hårdt.

Riset kunde således stundom, till följd af fukt eller andra från ogynnsamma skördeförhållanden härrörande omständigheter, hafva en mörkare färg och måste då undergå en hårdare slipning; än vore riset af den beskaffenhet, att det på grund af befintligheten af stor myckenhet s. k. vattensprickor vid förmalning lätt smulades sönder, hvilket allt medförde en låg utbytesprocent.

Af de profmalningar, som den 12 och den 13 januari 1900 af tullverket företagits å den till Göteborg med ångfartyget »City of Dublin» ankomna last paddy, hvarvid resultatet visade, den 12 januari 59,69 procent gryn, alla slag, och 13,91 procent hvitt s. k. fodermjöl samt den 13 januari 67,90 procent gryn, alla slag, och 8,22 procent hvitt s. k. fodermjöl, framginge, att utbytet af ris till och med från en och samma last kunde växla högst betydligt. De profmalningar, som sedermera af tullverket föranstaltats, hade ägt rum med råris, importeradt till Göteborg den 20 juli 1900 och den 3 maj 1901, den senare således efter det frågan behandlats vid 1901 års riksdag.

Då dessa profmalningar gifvit följande resultat: den förra 68,25 procent gryn, alla slag, och 8,82 procent hvitt s. k. fodermjöl samt den senare 68,79 procent gryn, alla slag, och 5,78 procent hvitt s. k. fodermjöl, blefve alltså medelprocenten af gryn, alla slag, som vid nämnda fyra profmalningar erhållits, 66,16 procent. Härvid hade icke medtagits i beräkningen det hvita s. k. fodermjölet, enär detta i verkligheten vore vanligt risfodermjöl, ehuru af en ljus färgnyans, och framkommit vid den för erhållande af säljbart gryn nödvändiga sista slipningen.

De från Tyskland hämtade, af en talare i Riksdagen framhållna utbytessiffrorna 85 procent, 88 procent och 96 procent afsåge sådana främmande finare rissorter, som t. ex. Japan, Patna och Java, hvilka icke importerades till Sverige.

Då i Riksdagen det påstående framställts, att bestämmelse om en på förhand bestämd utbytesprocent af kvarnägarne skulle kunna göras helt illusorisk därigenom, att de vid inköp af paddy kunde föreskrifva, att denna skulle bestå af skaladt och oskaladt ris i en viss af kvarnägarne själfve bestämd proportion, erinrades, att en dylik anordning, om ock teoretiskt tänkbar, dock praktiskt sedt icke vore möjlig att genomföra och i hvarje fall skulle betinga ett pris betydligt öfverstigande gällande marknadspris och därigenom förbjuda sig själf.

Vid samma tillfälle hade äfven påstått, att det för kvarnarne vore

möjligt att ordna tillverkningen så, att, snart sagdt, hvilket utbyte som hälst kunde ernås. Detta hade nog också sin riktighet, men därvid finge ej förbises, att den kvalitet, som bekommes, stode i förhållande till det vid förmalningen nedlagda arbetet, så att varan icke blefve säljbar, därest icke förmalningen skett på ett fullt rationellt sätt.

De betänkligheter, som framhållits mot fastställandet af en viss utbytesprocent, borde, på grund af hvad sålunda anförts, enligt sökandenas mening icke tillmätas någon afgörande vikt.

Efter nådig remiss har generaltullstyrelsen den 9 sistlidne februari afgifvit underdånigt utlåtande, därvid styrelsen tillika öfverlämnat ett från styrelsens tekniska biträde, byråingeniören doktor Å. G. Ekstrand infordradt yttrande, däri doktor Ekstrand anfört:

Sökandena hade erinrat, att vid 4 profmalningar i Göteborg erhållits följande utbytestal för gryn, alla slag: 59,69, 67,90, 68,25 och 68,79 samt förmenat sig däraf kunna draga den slutsatsen, att medeltalet af dessa, eller 66,16, borde ifrågasättas som ett lämpligt tal, men de hade förbisett, att vid profmalningen i Kalmar 1901 erhållits omkring 80 procent gryn, alla slag. Och dock var råriset vid alla dessa profmalningar af ungefär samma slag.

Sedan profmalningarne visat sig gifva så växlande resultat, infördes 1901 på hösten den nu brukliga metoden att genom utplockning och vägning af paddykornen (de med hylsor försedda kornen) i mindre försökskvantiteter bestämma det sannolika utbytet af gryn alla slag. Enligt denna metod hade hittills 8 rispartier blifvit undersökta, af hvilka 6 beräknats till 81 och 2 till 79 procent utbyte af risgryn. De båda sistnämnda partierna voro moulmeinris, af de öfriga voro 5 rangoon- och 1 basseinris. Häraf syntes, att rangoonriset, som vanligen inkomme såsom cargoris, nästan alltid gåfve 81 procent utbyte, och att ett fixeradt utbyte redan nu kunde sägas vara regeln. Vid sämre råris finge fabrikanten en fördel i fråga om restitution genom ett lägre utbytestal, hvaremot ett högre utbytestal ytterst sällan torde ifrågakomma och då endast vid sådana rissorter, som fabrikanten visste gifva större utbyte. Den fråga, som nu förelåge, vore således helt enkelt den, om från statens sida funnes tillräckliga skäl att sänka utbytessiffran från 81 till 70.

Utbytessiffran 81 betydde såsom bekant, att vid export af risgryn restituerades för 81 kilogram risgryn hela den för 100 kilogram råris erlagda tullen, eller 3 kronor 70 öre. Restitutionen per kilogram risgryn blefve därför något öfver 4 ½ öre. Mot utbytessiffran 70 svarade däremot en restitution af något öfver 5 ¼ öre. Skillnaden mellan båda

blefve således nära $^3/_4$ öre, eller, noga räknadt, 0,718 öre. För hvarje säck à 100 kilogram blifve skillnaden 71,8 öre.

Enligt erfarenheten både från Danmark, Tyskland och Sverige (profmalningen i Kalmar) lede det icke något tvifvel, att i en väl skött riskvarn ur normal cargoris kunde erhållas 81 procent risgryn, alla slag, och detta utbyte torde ansluta sig så noga till verkligheten, att hvarken staten eller fabrikanten gjorde någon nämnvärd förlust därpå. Om nu så vore, skulle utbytestalet 70 naturligtvis innebära en exportpremie, hvars storlek, enligt förestående, uppginge till omkring 72 öre per säck risgryn à 100 kilogram. För den inhemska industriens konkurrens på utländsk marknad vore ett sådant understöd helt visst mycket välkommet och kanske äfven behöfligt, men huruvida det kunde vara skäl för staten att göra en dylik uppoffring vore en annan fråga.

Härtill komme det förhållandet, att småbrucken vid import alldeles gifvet måste tullbehandlas såsom risgryn och därför ej gärna kunde betraktas som kreatursfoder, när det gällde export. Detta vore nämligen den förutsättning, under hvilken sökandenas begäran kunde vara fullt berättigad.

På grund af hvad sålunda anförts och då hvarje slag af exportpremie i anseende till dess i många afseenden oberäkneliga följder måste ingifva betänkligheter, hölle doktor Ekstrand före, att den underdåniga ansökan ej borde till någon åtgärd föranleda.

Efter en kort redogörelse för frågans behandling vid Riksdagarne åren 1900 och 1901 har generaltullstyrelsen för egen del i hufvudsak anfört följande.

Vid utförsel af risgryn medgåfves restitution på grund af de allmänna i § 9 mom. 5 tulltaxeunderrättelserna upptagna föreskrifter. Enligt dessa tillkomme det styrelsen att bestämma den grund, efter hvilken restitution finge åtnjutas, men, enär det visat sig, att utbytesprocenten kunde vara ganska växlande, hade styrelsen ej kunnat bestämma någon viss för alla fall tillämplig sådan procent utan fortfarande beräknat utbytet särskildt för hvarje inkommet parti råris.

För att utröna lämpligaste sättet för beräknande i hvarje fall af den utbytesprocent, som borde bestämmas, anställdes under de första åren, då restitution ifrågasattes, profmalning med hvarje inkommen last, men, då dylik profmalning, ehuru verkställd under sträng tullkontroll, ej alltid ansågs fullt tillförlitlig, i följd af de många olika på förmalningen inverkande faktorer, anmodade styrelsen doktor Ekstrand, som närvarit vid samtliga profmalningar i Sverige, att vid den då ännu befintliga riskvarnen i Köpenhamn taga närmare kännedom om förmal-

ningen af råris samt om möjligt afgifva förslag att på ett lämpligare, för statsverket betryggande sätt bestämma den utbytesprocent, som borde medgifvas.

Sedan doktor Ekstrand besökt nämnda riskvarn, hade han i skrifvelse af den 5 juli 1901, hvaraf styrelsen bifogade en bestyrkt afskrift, lämnat en utförlig redogörelse häröfver, enligt hvilket utbytet lämpligast borde bestämmas på grund af paddyhalten i råriset, så att, om densamma låge mellan 10—20 procent, utbytet borde bestämmas till 81 kilogram risgryn ur 100 kilogram råris, om halten af paddy vore under 10 procent, utbytet borde sättas till 84 kilogram och, om den låge mellan 20—30 procent, till 79 kilogram. För beräknande af paddyhalten i ett inkommet parti råris skulle ett generalprof tagas, hvars hektolitervikt borde bestämmas.

Detta sätt att beräkna utbytesprocenten hade sedermera af styrelsen tillämpats, och för 8 införda partier råris, som sålunda blifvit undersökta, hade på grund häraf utbytet beräknats för 2 till 79 procent och för de öfriga 6 till 81 procent, hvaraf framginge, att det råris, som på senare tider införts, i allmänhet innehållit endast omkring 20 procent oskaladt ris.

Sökandenas framställning om fastställande af 70 procent utbyte vid förädling af ris syntes till en del grunda sig därpå, att vid bestämmandet af utbytesprocentens storlek afseende borde fästas ej endast vid det verkliga utbytet, utan äfven därvid, att de svenska kvarnarne hade för sin industri betydligt större omkostnader än de utländska, och att någon större användning af de s. k. småbrucken ej funnes i Sverige. Att dessa omständigheter voro af stor betydelse för de svenska kvarnarne syntes ingalunda kunna förnekas, men någon berättigad grund att till följd häraf vid utförsel af risgryn beräkna utbytesprocenten lägre än den kunde anses i verkligheten vara torde dock ej förefinnas. Enligt Doktor Ekstrands åsikt gåfve det vanliga råriset, som inkomme till riket, i allmänhet ett utbyte af 81 procent, och äfven om ett eller annat infördt parti råris skulle, till följd af särskilda omständigheter, komma att gifva ett något mindre utbyte, skulle dock den af sökandena gjorda framställningen, därest den bifölles, ovillkorligen medföra en ganska stor uppoffring från statens sida för att underlätta utförseln af risgryn. Detta kunde styrelsen för sin del icke tillstyrka, hvarföre styrelsen, med åberopande af hvad doktor Ekstrand i öfrigt anfört, hemställt, att sökandenas framställning ej måtte till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Sedan sökandena fått taga del af förenämnda utlåtanden, hafva

sökandena med anledning af desamma inkommit med underdåniga påminnelser.

I dessa erinras till en början därom, att, om än de af doktor Ekstrand vid ovannämnda utbytesberäkningar tillämpade grunder teoretiskt taget vore aldrig så riktiga, så skulle dock den af honom såsom generell utbytesprocent angifna siffran, 81, ingalunda öfverensstämma med det utbyte, som i medeltal faktiskt erhölles vid risgrynstillverkningen.

Vid de profmalningar af olika laster, som åren 1900 och 1901 företagits vid de svenska riskvarnarne, varierade utbytesprocenten mellan 59 och 79. Äfven vid profmalning af olika delar af en och samma last hade resultatet visat en differens på omkring 8 procent. Redan häraf framginge, att den af sökandena föreslagna siffran, 70 procent, like visst kunde sägas utgöra ett skäligt medeltal, som att de af doktor Ekstrand enligt en annan senare tillämpad metod utrönta talen betydligt öfverstege den faktiska utbytesprocenten.

Då det gällde att finna en så rättvis grund som möjligt för restitutionsberäkningen, så att den å ena sidan tryggade statens rätt och å den andra beredde möjlighet för kvarnägarne att utföra risgryn, måste man tillämpa en metod för utrönande af utbytet, som komme det verkliga så nära som möjligt. Ur denna synpunkt hade tydligen den ena metoden lika mycket eller lika litet värde som den andra, då ju båda baserades på en undersökning af blott en försvinnande ringa del af varan. För en last om exempelvis 4,500,000 kilogram och en vara af så föga homogen beskaffenhet som råris vore sannolikheten ytterst ringa, att man därvid träffade ett verkligt genomsnittsprof.

Rättvisan fordrade därför, att man icke genom ett ensidigt teoretiserande äfventyrade att tillintetgöra en industri, hvars stora betydelse för landet numera syntes vara rätt allmänt insedd. Svårigheten att exakt bestämma den gräns, vid hvilken någon som helst uppoffring från statens sida möjligen kunde tänkas inträda, gjorde det tydligen ur statsfinansiell synpunkt så mycket angelägnare att med största varsamhet bestämma denna gräns så, att man icke för undvikande af en måhända blott imaginär uppoffring dödade hela denna industri och sålunda ginge miste om en eljest ganska afsevärd inkomstkälla.

Vidare erinrades, bland annat, därom, att bland det oskalade riset förekomme en stor del s. k. slöris eller skal utan kärna, som i afsevärd mån förringade utbytet, och att det ofta hände, att riset framkomme i mer eller mindre skadadt skick, hvarför detsamma måste betydligt skarpare slipas och utbytet följaktligen väsentligen minskades.

Genom möjlighet till export mot skälig tullrestitution kunde särskildt i sådana fall, då varan ej ens genom den skarpaste slipning kunde göras säljbar inom landet, förlusten för kvarnarne nedbringas, enär ny last råris kunde för den inhemska konsumtionen anskaffas och drifkostnaderna proportionsvis minskades vid sålunda skeende större afverkning.

Det obilliga och ohållbara i den af doktor Ekstrand funna och af generaltullstyrelsen tillämpade metoden, bestående i särplockning af oskalade från skalade korn samt vägning af desamma, framginge dessutom äfven däraf, att å ena sidan för utrönande af paddyhalten tillämpades en från Danmark hämtad metod, men däremot vid bestämmande af utbytesprocenten icke, såsom konsekvensen fordrade, följdes den danska principen, att utbytet ansåges vara för den del af paddyn, som vore oskalad, lägre än för den öfriga skalade delen. Enligt det svenska förfaringssättet vore äfven för en aldrig så liten del af en bearbetad last paddy utbytesprocenten vid utförseln en och densamma.

Efter att hafva redogjort för vissa förhållanden, som i betydlig mån underlättade risgrynsindustrien i Danmark och Tyskland, erinrade sökandena till sist, att den vid malningen uppkommande betydliga mängden risfodermjöl vore ett i högsta grad närande och billigt foderämne, för hvilket af riskvarnarne till staten vid rårisets införsel erlades tull, men som dock, för att inom landet kunna afyttras, måste säljas till sådant pris, att det förhindrade och ersatte importen från utlandet af samma myckenhet risfodermjöl, som sålunda eljest vid införseln åtnjutit tullfrihet.

Till förtydligande och fullständigande af förenämnda skrift hafva sökandena ytterligare meddelat följande.

Den omständigheten, att det införda råriset, för hvilket tull i sin helhet erlades, vid förmalning lämnade en produkt, det s. k. risfodermjölet, hvilket i Sverige eljest tullfritt infördes, hade hittills vid restitutionsfrågans behandling, icke i minsta mån beaktats. Till frågans rätta belysning åberopades följande siffror. Göteborgs riskvarn hade under förra året enligt vederbörande importlistor infört inalles tre laster råris om tillhopa i rundt tal 7,200 tons, för hvilka laster tull erlagts med tillhopa 266,400 kronor. Beräknades utbytesprocenten till 81, utgjordes således återstående 19 procent af risfodermjöl, och den därå belöpande andelen i nämnda tullintrad uppginge i sådant fall till något öfver 50,000 kronor. Beräknades åter en utbytessiffra af 70 procent, utgjordes återstående 30 procent af risfodermjöl, hvarför motsvarande tullbelopp uppginge till i det närmaste 80,000 kronor. Af dessa belopp

restituerades visserligen vid den förädlade varans utförsel en däremot svarande mindre del, men det återstående, i statskassan kvarstannande beloppet vore dock i hvarje fall så afsevärdt stort, att detsamma, då utförseln icke med fördel kunde öfverstiga en viss gräns, utgjorde en mer än tillräcklig »reservfond» till täckande af den möjliga uppoffring, som statsverket genom fastställandet af en lägre utbytessiffra skulle kunna få vidkännas.

Förutom den mängd indirekt förtulladt risfodermjöl, hvarmed de svenska riskvarnarne sålunda försåge landet, ägde en betydande tullfri import däraf rum. Så t. ex. hade under år 1902 ensamt till Göteborg, Halland och Skåne importerats omkring 2,300 tons.

Såsom af doktor Ekstrand framhållits utgjorde, då 100 kilogram risgryn exporterades, restitutionsbeloppet efter en utbytesräkning af 81 procent kronor 4,57, men efter en utbytesräkning af 70 procent kronor 5,29. Således en differens af kronor 0,72 per 100 kilogram risgryn.

Om nu af hvarje importerade 100 kilogram råris t. ex. 49 kilogram risgryn exporterades — hvarvid restitutionsbeloppet blefve efter 81 procent utbyte kronor 2,24, men efter 70 procent utbyte kronor 2,59 — skulle alltså en differens af kronor 0,35 uppstå.

Då ofvannämnda 49 kilogram efter 70 procent utbyte motsvarade 70 kilogram af importerade 100 kilogram råris, återstode fördenskull såsom icke exporterad vara 30 kilogram råris. Dessa 30 kilogram råris lämnade efter samma utbytesberäkning 21 kilogram gryn och 9 kilogram risfodermjöl, för hvilka 9 kilogram tull efter kronor 3,70 per 100 kilogram vid införseln erlagts med kronor 0,33.

Om nu, med hänsyn därtill att risfodermjölet såsom hänförligt till »kreatursfoder, ej specificeradt» enligt tulltaxans bestämmelser finge tullfritt till riket införas, omnämnda 9 kilogram risfodermjöl rätteligen bort vara från tull befriade, så skulle alltså sistnämnda belopp kronor 0,33 utgöra ett för mycket erlagdt belopp, som i det allra närmaste uppvägde ofvannämnda skillnad i restitutionsbeloppen efter den ena eller den andra beräkningsgrunden, eller kronor 0,35.

Härvid vore ock att märka, att den verkliga fodermjölskvantiteten i hvarje fall icke obetydligt öfverstege den sålunda beräknade kvantiteten, ity att de vid fabrikationen uppkommande minsta grynen, hvilka inginge i den för risgrynen beräknade utbytessiffran, dels kvarstannade i fodermjölet vid förmalningen, dels senare däri inblandades och i allt fall vid försäljningen icke betingade högre pris än såsom risfodermjöl.

Doktor Ekstrands af generaltullstyrelsen numera tillämpade metod att bestämma paddyhalten vore hämtad närmast från Danmark, där

emellertid utbytesprocenten beräknades sålunda, att af 100 kilogram råris ansåges 30 kilogram lämna ett utbyte af 60 procent och resterande 70 kilogram ett utbyte af 88 procent gryn (eller noga räknadt 88,5 procent). Först om hela den förädlade varan exporterades, hade alltså utbytet beräknats efter 79,6 procent, då däremot i Sverige för aldrig så liten del, som exporterades, utbytet skulle beräknas efter 81 procent.

Så t. ex., om Danmark exporterade:

30 kilogram	risgryn,	vore	detta	enligt	nämda	grunder	lika	med
30	kilogram	råris	à 60	%	utbyte	= 18	kilogram	risgryn,
13,7	„	„	„ 88	„	„	„ 12	„	„
eller i medeltal 43,7	„	„	„ 68,65	„	„	„ 30	„	„
35 kilogram	risgryn,	vore	detta	enligt	samma	grunder	lika	med
30	kilogram	råris	à 60	%	utbyte	= 18	kilogram	risgryn,
19,32	„	„	„ 88	„	„	„ 17	„	„
eller i medeltal 49,32	„	„	„ 71	„	„	„ 35	„	„
40 kilogram	risgryn,	vore	detta	enligt	samma	grunder	lika	med
30	kilogram	råris	à 60	%	utbyte	= 18	kilogram	risgryn,
25	„	„	„ 88	„	„	„ 22	„	„
eller i medeltal 55	„	„	„ 72,7	„	„	„ 40	„	„

allså resp. 68,65 procent, 71 procent och 72,7 procent utbyte.

Hvad Tyskland beträffade, vore detta land i exporthänseende på allt sätt än mera gynnadt. Därvarande rikskvarnar dominerade marknaden i Europa och funne full afsättning för småbrucken; tullbehandlingen skedde där på enklast möjliga sätt och förorsakade kvarnarne nästan inga extra utgifter; tullbeloppet debiterades på nedan angifna sätt, men utbetalades endast för den del af det färdiga riset, som funnit afsättning inom landet mellan hvarje kvartalsrevision, hvarigenom betydande räntor inbesparades. Utbytet beräknades till 82 procent, men kunde nedsättas till 77 procent, och den beräknade kvantiteten risfodermjöl, respektive 18 och 23 procent, vore tullfri. Det oaktadt kunde sålunda den beräknade utbytessiffran med ända till 5 procent öfverstiga den i verkligheten bekomna.

Om sålunda utbytesprocenten för ett till Tyskland inkommet parti råris om 100,000 kilogram beräknades efter 82 procent, blefve afräkningen med tullverket helt enkelt följande:

införda 100,000 kilogram à 82 procent uppfördes med	82,000	kilogram,
hvaraf exporterats (t. ex.)	50,000	„
rest	32,000	kilogram,
häraf i lager, då revision skedde	20,000	„
hvarefter för återstående	12,000	kilogram,

som afyttrats inom landet, betalades tull.

Om detta sätt lades till grund för tullbehandlingen i Sverige och utbytessiffran i enlighet med doktor Ekstrands metod beräknades efter 81 procent, skulle

a) vid export af t. ex. 45 kilogram risgryn af hvarje införda 100 kilogram råris afräkningen med tullverket gestalta sig sålunda:

restitution för 45 kilogram à kronor 3,70	kronor 1,67
ersättning för 19 kilogram risfodermjöl	„ 0,70
	kronor 2,37

(motsvarande slutsiffra för export af 45 kilogram efter 70 procent utbyte utan afdrag för risfodermjöl: kronor 2,38)

b) vid export af t. ex. 49 kilogram risgryn af hvarje införda 100 kilogram råris skulle afräkningen med tullverket gestalta sig sålunda:

restitution för 49 kilogram à 3,70	kronor 1,81
ersättning för 19 kilogram risfodermjöl	„ 0,70
	kronor 2,51

(motsvarande slutsiffra för export af 49 kilogram efter 70 procent utbyte utan afdrag för risfodermjöl: kronor 2,59).

Af ofvanstående exempel framginge ovedersägligen, att, om den af sökandena ifrågasatta utbytessiffran 70 procent genom lag fastställdes, så komme, när tillbörlig hänsyn toges till risfodermjölets tullfria beskaffenhet samt nödvändigheten för riskvarnarne att hålla exporten inom vissa af omständigheterna betingade gränser, denna utbytessiffra i verkligheten att så nära som möjligt motsvara ej mindre den af doktor Ekstrand i hans till generalstyrelsen afgifna yttrande såsom skälig ansedda beräkningsgrunden, 81 procent, så snart man nämligen beaktade det rättvisa däri, att icke ifrågavarande industri, på bekostnad af sin egen existens, nödgades till staten erlägga tull för en i och för sig tullfri vara, än äfven de i Tyskland gällande restitutionsbestämmelserna, hvilka genom uttryckligt medgifvande af afdrag för den å det tullfria risfodermjölet belöpande tullen låtit denna synpunkt komma till sin fulla rätt.

Af hvad sökandena anfört synes obestridligen framgå, att riskonsumtionen i Sverige icke är tillräckligt stor för att hålla riskvarnarna i gång under hela året. Då riskvarnarnas verksamhet sålunda måste begränsas till endast kortare tid af året, blifva förvaltnings- och driftkostnader alltför stora. Härtill kommer, att vid afbrott i driften arbetarne måste afskedas och nya antagas, då arbetet åter kan upptagas, hvilket har till följd, att arbetarne ej uppnå erforderlig grad af yrkes-

skicklighet. En annan följd af den korta tid, hvarunder kvarnarna kunna arbeta, är, att kvarnägarne understundom ej kunna på en gång importera en hel skeppslast paddy, hvilket i sin mån också fördyrar tillverkningen.

Nyss nämnda omständigheter i förening med hvad sökandena i öfrigt anfört gifva vid handen, att den svenska riskvarnindustrien ej kan fortbestå, därest den ej sättes i tillfälle att mot skälig tullrestitution exportera risgryn. De villkor, hvarpå en sådan export hittills varit medgifven, hafva nämligen utgjort ett nästan oöfverstigligt hinder därför. Det enda sätt, hvarpå detta hinder torde kunna undanröjas, synes vara att fastställa en fix utbytessiffra, som tillåter kvarnägarne att exportera utan förlust, men också utan att bereda dem vinst på statens bekostnad. Att finna en utbytessiffra, som under alla förhållanden uppfyller detta villkor, torde emellertid icke vara möjligt, alldenstund det verkliga utbytet är synnerligen växlande, beroende som det är på paddyns beskaffenhet. Ju bättre kvaliteten hos paddyn är, dess mindre behöfver riset slipas, desto mindre fodermjöl och desto mera gryn erhålles, och omvändt.

De profmalningar, som för några år sedan verkställdes under tullverkets kontroll, gåfvo ett utbyte af högst 80 procent och lägst 59 procent gryn, under det att den metod, som af tullverket användts för att utröna utbytet hos de laster, som införts under de senare åren, lämnat ett beräknadt utbyte af 79 à 81 procent.

Med fästadt afseende vid de faktiska resultaten af nyss omförmälda profmalningar synes med säkerhet kunna antagas, att en till 81 procent fixerad utbytessiffra skulle vara tillräcklig att skydda statens intresse under alla förhållanden, således äfven i det fall, att en importerad last paddy är af allra bästa beskaffenhet och att hela lasten i förädlad form — fodermjölet undantaget — åter utföres.

Under förutsättning således att 81 procent är den siffra, hvartill utbytesprocenten borde fixeras, för att staten icke genom tullrestitutionen skulle tillskyndas förlust, och under antagande att utbytet i verkligheten uppginge till nämnda procent, skulle en lägre utbytessiffra, bestämd såsom grund för tullrestitutionen, faktiskt komma att verka som en exportpremie. Sättes denna lägre utbytessiffra till 70 procent, skulle den förtäckta exportpremien uppgå till cirka 72 öre pr 100 kilogram risgryn.

I verkligheten torde förhållandet emellertid icke komma att gestalta sig så. På grund af tullskyddet för risgryn måste det anses ligga i kvarnägarnes eget intresse att afsätta så stor del af tillverkningen som

möjligt inom landet. Vinsten på det risgryn, kvarnägarne exportera, måste också under alla förhållanden blifva ytterst ringa, enär deras konkurrenter på den utländska marknaden, enligt hvad ådagalagdt blifvit, arbeta under i alla hänseenden gynnsammare förhållanden.

Jag anser mig kunna antaga, att under vanliga förhållanden de svenska riskvarnarne skulle komma att exportera högst 70 procent af den förädlade varan. Under denna förutsättning och med antagande att paddyn lämnar ett utbyte i rysgryn af 70 procent, skulle för 100 kilogram importerad paddy komma att exporteras högst 49 kilogram risgryn. Sökandena hafva nu anhållit, att utbytessiffran måtte fixeras till högst 70 procent. Denna deras begäran synes mig vara befogad. Äfven om paddyn i verkligheten skulle lämna ett så högt utbyte af risgryn som 81 procent, skulle i allt fall, enär i regel endast $^7/_{10}$ af en last torde komma att exporteras, en fixerad utbytessiffra af 70 procent icke innebära någon nämnvärd, om ens någon premiering, därest man tager fodermjölet med i beräkningen, hvilket jag anser vara fullt berättigadt, och detta enligt följande beräkningssätt:

Vid export af 49 kilogram risgryn restitueras

efter ett utbyte af 70 procent	kronor	2: 59
» » » » 81 »	»	2: 24
eventuell premie	kronor	0: 35.

Denna »premie» motsvaras emellertid i det allra närmaste af den del af paddytullen, som kan sägas falla på fodermjölet, nämligen det fodermjöl, som svarar mot den inom landet konsumerade mängden risgryn (vid export af risgryn restitueras tullen äfven för motsvarande mängd fodermjöl), ty under antagande att $^7/_{10}$ af en last går till export, stanna $^3/_{10}$ inom landet, hvilka senare, med ett beräknadt utbyte af 70 procent risgryn = 30 procent fodermjöl, lämna

21 kilogram risgryn med en tull af	kronor	0: 78
9 » fodermjöl » » » »	»	0: 33 $^1/_3$.

Den nu beräknade tullen för fodermjöl synes böra komma kvarnägarne till godo, alldenstund fodermjöl eljest är tullfritt.

Om man således uppställer beräkningen så, att man å ena sidan får fram en exportpremie på 35 öre, bör man också å andra sidan därifrån draga berörda 33 $^1/_3$ öre.

Såsom redan framhållits, är det icke möjligt att utfinna en för alla förhållanden fullt riktig siffra till underlag för tullrestitutionen, men äfven om det skulle komma att inträffa, att en till 70 procent fixerad utbytessiffra någon gång ur synpunkten af statens intresse befunnes vara för låg, inträffar det helt visst å andra sidan — och detta

torde, att döma af profmalningarne, blifva det vanligaste — att den visar sig vara högre än hvad kvarnindustrien haft rätt att fordra.

Med afseende härå och då riskvarnindustrien utan all fråga befinner sig i ett betryckt läge och denna industri liksom all industri är för landet gagnelig, synes mig betänklighet icke böra möta mot att utbytessiffran fastställes till 70 procent.»

På sätt i ofvan intagna statsrådsprotokoll omförmäles, har frågan om en bestämd utbytesprocent för tullrestitutionen vid utförsel af risgryn, tillverkade af från utlandet infördt råris eller paddy, förevarit vid två föregående riksdagar; men de i sådant afseende väckta förslagen hafva icke tillvunnit sig Riksdagens bifall. I följd häraf tillämpas vid utförsel af risgryn de i § 9 mom. 5 tulltaxeunderrättelserna förekommande allmänna bestämmelser angående tullrestitution vid utförsel af varor, som framställts af utländska råmaterialier; och utbytet bestämmes numera, på sätt jämväl i statsrådsprotokollet omförmäles, genom undersökning af ett ur hvarje inkommen last råris taget generalprof samt bestämmande af det däri förekommande procenttalet med skal försedda korn. På grund af detta förfaringssätt utfaller naturligen utbytesprocenten olika för olika laster råris, allt efter rårisets kvalitet. Då frågan om en för alla fall fixerad utbytesprocent nu ånyo bragts å bane och denna gång, på framställning af inom landet befintliga riskvarnar, i en af Kungl. Maj:t framlagd proposition, torde få antagas, att denna fråga för riskvarnindustrien i vårt land är af stor vikt. Det vill också synas klart, att det för nämnda industri måste vara af betydelse att på förhand hafva kunskap om, huru vid export af dess tillverkningar tullrestitutionen kommer att beräknas. De riskvarnar, som finnas inom vårt land, äro nämligen till stor del hänvisade till export af sina fabrikat, då konsumtionen inom landet icke förmår upptaga hela deras tillverkning af risgryn. Svårigheten vid bestämmandet af en fixerad utbytesprocent består emellertid i att finna en siffra, som å ena sidan icke för kvarnarna medför en fördel på statens bekostnad, men å andra sidan icke är så hög, att möjligheten att utan förlust exportera risgryn uteslutes. Med hänsyn till de resultat, som vunnits vid undersökningar af under senare tid inkommet råris, har generaltullstyrelsen, i enlighet med den af styrelsens tekniska biträde uttalade åsikt, ansett sig icke kunna tillstyrka, att utbytet beräknades efter 70 procent, enär detta enligt styrelsens mening skulle innebära en ganska stor uppoffring från statens sida för att underlätta utförseln af risgryn; och har styrelsens bemälda tekniska biträde för sin del uttalat, att, då

det icke lede något tvifvel, att i en väl skött riskvarn kunde ur normalt cargoris erhållas 81 procent risgryn, alla slag, utbytestalet 70 innebure en exportpremie. Kungl. Maj:t har emellertid föreslagit en utbytesberäkning efter 70 procent; och har till stöd härför, på sätt statsrådsprotokollet utvisar, chefen för finansdepartementet anfört, att, äfven om det verkliga utbytet antoges vara så högt som 81 procent, en utbytesberäkning efter 70 procent icke skulle innebära någon utförselpremie, under förutsättning att hänsyn toges dels till nödvändigheten att begränsa utförseln till viss del af tillverkningen och dels därtill, att vid införsel af råris tull erlades äfven för det risfodermjöl, som svarade mot den inom landet konsumerade mängden risgryn, under det att eljest risfodermjöl vore tullfritt. I förstnämnda hänseende har chefen för finansdepartementet anfört, att det kunde antagas, att under vanliga förhållanden de svenska riskvarnarne skulle komma att exportera högst 70 procent af den förädlade varan. Detta antagande anser sig utskottet kunna biträda, då det utan tvifvel är för kvarnarne förmånligare att inom landet afsätta sin tillverkning än att exportera densamma till utlandet, i följd hvaraf exporten säkerligen kommer att inskränkas till minsta möjliga belopp. Hvad därefter beträffar den andra förutsättningen för att ett efter 70 procent beräknadt utbyte icke skall anses medföra en utförselpremie, eller att risfodermjölet bör tagas med i beräkningen, torde, på grund af hvad generaltullstyrelsen och dess tekniska biträde anfört samt vid det förhållande, att kvarnägarne genom skillnaden i tullen å råris och tullen å gryn, utgörande för 100 kilogram 2 kronor 80 öre, redan erhållit full godtgörelse för rismjölet i fråga, tvifvel om denna förutsättnings berättigande kunna råda; och utskottet kan därför icke undgå att finna betänkligheter mot att utbytet bestämmes så lågt som till 70 procent. Å andra sidan synes det vara ådagalagdt, att, om utbytet för alla fall bestämmes till 81 procent — hvilket skulle innebära till och med någon skärpning af nu gällande förfaringssätt, enär utbytet stundom blifvit beräknadt efter 79 procent — den i vårt land befintliga riskvarnsindustrien svårligen skall kunna äga bestånd. Då det emellertid torde få anses önskvärdt, att denna industri inom vårt land upprätthålles, har utskottet ansett, att utbytet borde bestämmas något lägre än till 81 procent, ehuru icke så lågt, som Kungl. Maj:t föreslagit; och har utskottet därvid funnit sig böra föreslå, att förhållandet mellan den införda råvaran och den förädlade produkten måtte beräknas sålunda, att 100 kilogram oskaladt ris anses lämna 75 kilogram gryn. Med hänsyn till vunnen erfarenhet om det verkliga utbytets storlek torde det kunna antagas,

att ett utbyte, beräknadt efter 75 procent, icke skall, i stort sedt, kunna för kvarnarne medföra någon alltför stor fördel på statens bekostnad, och att, å andra sidan, en sådan utbytesberäkning skall bereda ifrågavarande industri möjlighet att utan förlust utföra öfverskottet af sin tillverkning.

Vidkommande tiden för den här ifrågasatta förändringens trädande i kraft har något särskildt förslag härom icke blifvit i den kungl. propositionen framställdt; och skulle således, med hänsyn till den allmänt gällande regeln, att förändringar i tullagstiftningen skola träda i kraft från och med ingången af året näst efter det, under hvilket de beslutits, den nu föreslagna ändringen träda i kraft den 1 januari 1904. Utskottet har emellertid ansett beslutet böra vinna tillämpning så snart som möjligt under innevarande år och tillåter sig för den skull föreslå, att ifrågavarande förändring förklaras skola träda i kraft den 1 nästkommande juli.

I sammanhang härmed har utskottet velat erinra, att, då enligt nu tillämpadt förfaringssätt utbytesprocenten för råris, som redan inkommit eller inkommer till riket före sistnämnda dag, kan vara en annan siffra än den här ofvan föreslagna, tvekan kan uppstå, huruvida vid utförsel efter berörda den 1 juli af risgryn, tillverkade af dylikt råris, skall tillämpas den redan förut bestämda utbytesprocenten eller den, som här ofvan blifvit föreslagen; och har vid sådant förhållande utskottet funnit sig böra föreslå, att särskild föreskrift meddelas därom, att den nya bestämmelsen skall tillämpas endast vid utförsel af risgryn, tillverkade af råris, som till riket införts efter ingången af juli månad innevarande år.

På grund af det anförda hemställer utskottet:

1:o) att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition angående tullrestitution vid utförsel af risgryn måtte af Riksdagen bifallas, dock med den ändring, att förhållandet mellan den införda råvaran och den förädlade produkten beräknas sålunda, att 100 kilogram oskaladt ris anses lämna 75 kilogram gryn; och

2:o) att, vid bifall till hvad utskottet under 1:o) hemställt, Riksdagen tillika måtte besluta, att de förändrade bestämmelserna angående tullrestitution vid utförsel af risgryn skola träda i kraft den 1 juli

innevarande år, dock att samma bestämmelser skola äga tillämpning endast vid utförsel af risgryn, tillverkade af råris, som till riket införts efter den tid, bestämmelserna trädt i kraft.

Stockholm den 30 april 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr *Cavalli*, som anfört:

»Då denna fråga vid 1901 års riksdag senast förelåg till behandling, yrkade jag af skäl, som finnas anförda i min i detta ämne då afgifna, vid sagda års riksdags bevillningsutskotts betänkande n:o 28 fogade reservation, att vid utförsel af risgryn måtte medgifvas restitution af tull, därvid förhållandet mellan den införda råvaran och den förädlade produkten skulle beräknas sålunda, att 100 kilogram oskaladt ris ansåges lämna 70 kilogram gryn; och har jag, som icke funnit skäl att frångå min då uttalade uppfattning, därför inom utskottet framställt enahanda yrkande som år 1901, hvilket yrkande nu sammanfaller med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet vid innevarande riksdag»;

af herrar *Nisser* och *O. A. Ericsson,* hvilka ansett, att tullrestitutionen vid utförsel af risgryn bort beräknas efter ett utbyte af 80 procent; samt

af herrar *Bergendahl* och *G. Jansson.*

Herr *Lindblad* har begärdt få antecknadt, att han icke närvarit vid denna frågas afgörande inom utskottet.